

5. Факультативний Протокол до Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1980). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_794#Text.

6. Уряд затвердив Національний план дій із виконання Конвенції. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-go-planu-dij-z-vikonannya-rekomo-zhinok-do-vosmoyi-periodichnoyi-dopovidi-ukrayini-pro-vikonannya-konvenciyi-pro-likvidaciyu-vsih-form-diskriminaciyi-shchodo-zhinok-na-period-do-2021-roku>.

7. Законі України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.

8. Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016#Text>.

9. Інформація. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=XbyCDO-1K90>.

Мірошніченко Валентина Іванівна,
начальниця кафедри психології, педагогіки
та соціально-економічних дисциплін
Національної академії Державної
прикордонної служби України імені Богдана
Хмельницького, докторка педагогічних
наук, професорка

УПРОВАДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ В ГУМАНІТАРНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ

Упровадження гендерної проблематики в навчальні дисципліни є, безперечно, важливим щодо формування гендерної компетентності здобувачів вищої освіти у процесі фахової підготовки. Але різні навчальні дисципліни мають різний потенціал щодо здійснення інтегрування принципу рівних прав і можливостей чоловіків і жінок, а також засад гендерної рівності в освітній процес закладів освіти сектору безпеки і оборони. Вважаємо, цей факт доцільно взяти до уваги, розробляючи стратегію впровадження гендерної проблематики в навчальні дисципліни.

Необхідно враховувати, що процес навчання гендеру – це цілеспрямована взаємодія тих, хто навчає, і тих, хто навчається, під час якого, перш за все, здійснюється освіта і вноситься вагомий внесок у виховання та розвиток особистості кожного, хто навчається.

Результати аналізу джерел засвідчують, що гендерна освіта персоналу сектору безпеки і оборони – це цілеспрямований процес розвитку й саморозвитку військовослужбовця як особистості і як керівника, в якому відбувається опанування соціального досвіду людства, здобуття історико-культурологічних, соціально-правових і психолого-педагогічних знань щодо гендерної рівності, формування

вмінь і навичок гендерно толерантних дій, виховання гендерної культури, формування гендерної компетентності [1–2].

Знання про гендер – це відображення у свідомості персоналу сектору безпеки та оборони явищ, фактів дійсності, їх зв'язків, властивостей та відносин щодо забезпечення принципу рівних прав і можливостей чоловіків і жінок. Відтак, уміння щодо забезпечення згаданого принципу – це здатність робити що-небудь, зумовлена набутими знаннями про гендер та досвідом.

Навчання курсантів за будь-якою спеціальністю рівня бакалавра включає цикл гуманітарних та соціально-економічних дисциплін. До них, як правило, відносять такі навчальні дисципліни: «Українська мова за професійним спрямуванням», «Історія української культури», «Філософія», «Релігієзнавство», «Соціологія, політологія», «Педагогіка та психологія», «Іноземна мова». Їх вивчення сприяє усвідомленню ролі та місця людини у суспільстві, її соціальних можливостей.

Навчальна дисципліна «Сучасна українська література» може включати такі теми: «Гендерні аспекти сучасної української літератури», перервність традиції. Жінка-читач і жінка-автор у літературі; «Жіноча проза»: проблематика і художні особливості.

Програма вивчення «Української мови за професійним спрямуванням» може включати тему «Фемінітиви, їх застосування в секторі безпеки та оборони».

Навчальна дисципліна «Соціологія» може мати теми «Соціологія сім'ї», Соціологічний аналіз інституту сім'ї та шлюбу» (Сім'я як соціальний інститут та мала соціальна група, гендерно-рольова диференціація сім'ї, тенденції розвитку сучасної сім'ї).

Навчальна дисципліна «Педагогіка та психологія» може включати такі теми: Психологія особистості керівника прикордонного персоналу.

Сутність та зміст управлінської діяльності керівника. Концепції керівництва (лідерства), гендерні особливості керівника (лідера). Характеристика лідерства.

Вплив гендерних особливостей персоналу на: формування та використання стилів керівництва; мотиваційну сферу особистості керівника; управлінські ролі керівника; принципи роботи керівника з підлеглими.

Тема: Організація та проведення індивідуально-виховної роботи у підрозділах. Вимоги до організації та проведення індивідуальної роботи в сучасних умовах. Зміст та організація індивідуальної роботи (розглядається гендерний аспект). Методи вивчення персоналу: спостереження, ознайомлення з документами, аналіз повсякденних дій, узагальнення незалежних характеристик, анкетування. Методика проведення індивідуальної роботи з різними категоріями персоналу сектору безпеки та оборони (з урахуванням гендерних розбіжностей).

Тема: Культура взаємин персоналу сектору безпеки та оборони.

Сучасні вимоги до культури взаємин прикордонників. Поняття культури взаємин та її структурні елементи. Напрямки роботи з

персоналом щодо формування культури стосунків персоналу сектору безпеки та оборони. Сутність і зміст спілкування. Спілкування офіцера з підлеглими (розглядається гендерний аспект). Спілкування офіцерів з підлеглими в екстремальних умовах (з урахуванням гендерних особливостей).

Культура міжособистісного спілкування. Проблеми у спілкуванні (з урахуванням гендерних розбіжностей). Шляхи формування культури спілкування персоналу сектору безпеки та оборони. Відомчі стандарти культури поведінки персоналу сектору безпеки та оборони, забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків.

Доцільно, щоб зміст програм гуманітарних та соціально-економічних дисциплін містив гендерну складову.

Причому, важливою є позиція викладача, його досвід. Для того, щоб впроваджувати гендерну проблематику в зміст навчальних дисциплін, необхідно бути компетентним як щодо змісту самої дисципліни, так і щодо гендерної компоненти, так і до методики її викладення. У зв'язку з цим доречною є підготовка науково-педагогічного складу до навчання гендеру. Для цієї категорії доцільно проводити окремі заняття чи спецкурси.

Отже, оскільки результат професійно-педагогічної діяльності в сучасній психолого-педагогічній науці визначається за таким критерієм оцінки праці педагога як успішність діяльності його учнів, вважаємо, що результат інтеграції гендерного компоненту у зміст гуманітарних та соціально-економічних дисциплін має оцінюватись успішністю засвоєння курсантами принципу рівних прав і можливостей чоловіків і жінок.

Список використаних джерел

1. Гендер для медій. За редакції М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової. К. 2017. 217 с.

2. Марценюк Т. Гендер для всіх. Виклик стереотипам. К.: Основи, 2017. 256 с.

Мисечко Ольга Валеріївна,

професорка кафедри іноземних мов діяльності
Національної академії ДПС України імені Богдана
Хмельницького, кандидатка педагогічних наук, доцента;

Сніца Тетяна Євгенівна,

викладачка кафедри іноземних мов діяльності
Національної академії ДПС України імені Богдана
Хмельницького, кандидатка педагогічних наук, доцентка

ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНИХ ВІДМІННОСТЕЙ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Проблема відмінності чоловічої та жіночої мовних особистостей розроблялася О. Есперсеном і Ф. Маутнером ще на початку